

גליון מס' 7 / ר"ח אלול התשפ"א

פִּיסַת מְדְבָר וְהַר

העלון החודשי של מרכז סיור ולימוד סוסיא

תוכן העניינים

על הנעשה במסו"ל סוסיא / עמוד 3

"מעלה חרס בידו" – הפינה הארכיאולוגית / עמודים 4-6

"שארמרום עיניכם..." – הפינה האסטרונומית / עמודים 7-8

מעשה שהיה... היום לפני / עמודים 9-10

"זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף" – על תופעות עונתיות בטבע סביבנו / עמוד 11

"לנוע לנוע" – המלצות חמות לטיול משפחתי / עמוד 12

מה חדש במסו"ל סוסיא?

חודש אלול מאחורינו, ובתוכו גם 'בין הזמנים'. עברו עלינו שלושה שבועות מלאים באורחים, משפחות מרקעים שונים ומגוונים. שמחנו לפתוח את המתארחים שלנו לעולם של תוכן וחוויות חדשות. מוזמנים לבוא שנה הבאה !!

בנות השירות שלנו עדי ויסכה, יצאו להתחדש בקמפוס חדש- קמפוס ירושלים! תהנו הרבה ותחזרו עם סיפורים מעניינים;

זה המקום גם לתת ברכת שלום לבנות השירות שלנו שסיימו שנתיים בבית ספר שדה וממשיכות בדרכן הלאה (זה גם הגיליון האחרון שנזכה לקרוא בו מפרי עֵטְן).. עטרת אמדדי, טל שלם ובארי בלויגרונד- זכינו בכם. זכינו שתגעו בכל כך הרבה לבבות ושהדבקתן אותם מאהבת הארץ שלכן ומהחיבור אליה. תצליחו בכל אשר תלכו, ושלא תפסיקו להתפעל מהיופי של הארץ הקטנה שלנו. אוהבים אתכן מאוד!!

כדאי לעקוב !

כדי שלא תגידו שפספסתם.. הנה לכם רשימת פעילויות שמתחילות ממש בקרוב, כדיאי לעקוב ולהקדים להרשם.

סיורי סליחות- סיורי סליחות באתר סוסיא העתיקה, חברון, סיורים במדבר ועוד.. אין הרבה תאריכים השנה, כדאי לשריין בהקדם !

שבת 'חבלים ומקורות'- שבת ויום שישי מבית המדרש של התוכנית 'חבלים ומקורות'. ביום שישי יתקיים סיור לאורכו של הר חברון, ושבת עשירה של תוכן במתחם האירוח שלנו. מקומות אחרונים עוד פנויים! לפרטים והרשמה <https://tickchak.co.il/19681>

קורס מבוגרים 'חבלים ומקורות' לאוהבי לכת- 'בית מדרש סביבתי', תוכנית טיולים שנתית (סיור פעם בחודש) המועברת ע"י ד"ר דורון שר אבי המשולבת בתכנים מהמקורות. מקומות אחרונים! לפרטים והרשמה: <https://tickchak.co.il/19828>

קורס מבוגרים 'חבלים ומקורות' למיטיבי לכת- 'בית מדרש סביבתי', תוכנית טיולים שנתית (סיור פעם בחודש) המועברת ע"י ד"ר דורון שר אבי המשולבת בתכנים מהמקורות. מקומות אחרונים! לפרטים והרשמה: <https://tickchak.co.il/19852>

ציוניוני הדרך- לסייר בארץ בשירה ובזמר בהדרכת סגולה זמירי. לפרטים והרשמה: <https://tickchak.co.il/20124>

תמונות מקורסי מבוגרים תשפ"א

"בְּרִית שְׁדָה" – תנ"ך במדבר ובהר – עטרת אמדדי

"מעלה חרס בידו" – הפינה הארכיאולוגית – ד"ר דורון שר-אבי

בפינה זו נציג מידי חודש מבט ארכיאולוגי והיסטורי במרחבי ההר, הספר והמדבר-ובכך נתרום לחן המקום ושורשיו הקדומים- על יושביו.

ישראל- שם נדיר!

בגליון הקודם של "פיסת מדבר", פרסמה כאן טל שלם, מדריכת ביס"ש סוסיא,

המלצה לביקור בפסגת ג'בל ג'ליס ובבריכה למרגלותיו. בתצפית ציינה טל את בית ענות הקדומה ובשורות הבאות נרחיב מעט אודות ישוב מעניין זה בעזרת תצלום הלויין המצורף כאן.

ודאי שמתם לב כי בנסיעה מדרום הר חברון צפונה, בעברכם את פסגת ג'ליס שתוארה כאן לפני חודש, הנכם נכנסים לבקעה ארוכה מאד, מכוסה בצפיפות בכרמים. זוהי בקעת בית ענון. בכיכר בין קרית ארבע ל"צומת העוקפים", בהרימכם מבט ימינה נראים פאתי הכפר בית ענון שאינו אלא פרבר דרומי של הכפר הגדול שיוח'. חפירות שהתקיימו בשטחו של כפר זה הניבו ממצאים מרתקים, אך נפתח ראשית בסוגיית זיהויו של המקום.

ברשימת ישובי נחלת יהודה בס' יהושע פרק ט"ו, בחלק המפרט את ישובי "ההר", נזכרו "נח(ח) חֶלְחֹל בֵּית-צוֹר וְגִדְדוֹר (נט) וּמַעֲרַת וּבֵית-עֲנֹת וְאֶלְתָּקָן עָרִים שֶׁשׁ וְחֻצְרֵיהֶן". קירבת חלחול ובית צור ל"בית ענות", לצד השתמרות מצויינת של השם בערבית, הביאו את החוקרים לזהותה בחורבת בית ענון שבמרכז הר חברון, מתוך הבנה שתיאור ישובי ההר של נחלת יהודה בחלק זה של הפרק הולך ומתקדם צפונה, ממעון וכרמל לכיוון בית צור וגדוד

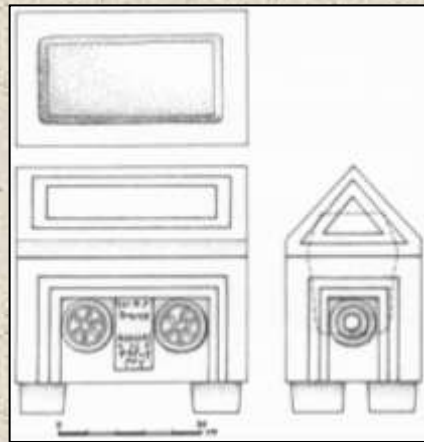
בגוש עציון. מעט החרסים מימי הבית הראשון באתר הביאו את פרופ' מ. כוכבי המנוח לאשש זיהוי זה במסגרת סקר החירום הארכיאולוגי שהתקיים אחרי מלחמת ששת הימים.

בסקר זה התברר כי עיקרו של הישוב הקדום היה בתקופה הביזנטית כעדות שלוש [!!!] הכנסיות שהתגלו בו. כנראה שעם עליית קרנה של חברון בעיני הנוצרים

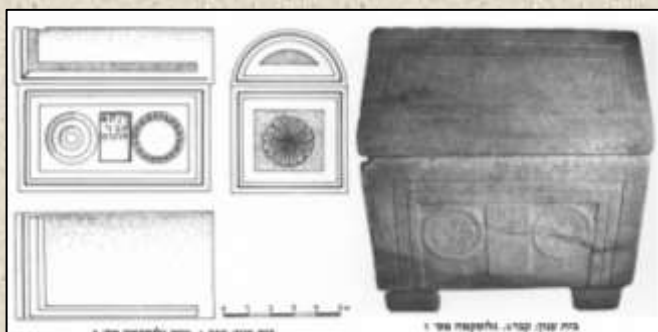
בתקופה זו, התעצמה הנוכחות הנוצרית בחלק זה של הרי חברון. אך בשורות אלה, באנו לספר סיפור היסטורי קצת אחר.

לפני 30 שנה, תוך כדי חפירה ליסודותיו של בית מגורים ערבי בליבו של כרם המצוי מעל הכיכר הנ"ל, התגלתה אחת משלוש הכנסיות שנזכרו לעיל. החפירה הניבה תגלית מעניינת של רצפות פסיפס שעטרו כנסיה זו. אך עם התקדמות החפירה התברר שהיא "יושבת" על קברים קדומים יותר, שבדיקתם הראתה שזמנם: שלהי ימי בית המקדש השני ועד מרד בר כוכבא. התברר כי אחד מן הכוכים התת קרקעיים של הכנסיה אינו אלא מערת קבורה מימי הבית השני. כך החלה חקירה מקיפה

יותר, במסגרתה התגלו שמונה קברים חצובים מימי הבית השני. ארבעה מהם נבדקו ביסודיות. באחד הקברים התגלו שתי גלוסקמאות (תיבות אבן מסותתות להנחת עצמות נפטרים במסגרת ליקוט העצמות וקבורה משנית). שתי הגלוסקמאות נשאו כתובות, אחת מהן נמצאה שבורה לאחר ששוודי עתיקות ניסו להסירה על מנת למוכרה בשוק העתיקות. במערה עצמה נמצאו עצמות אדם מפוזרות (כנראה בעקבות אותו שוד), מטבעות ונרות חרס. כפי שניתן לראות בציון, שם הנפטר שנחקק על גבי הגלוסקמא בארמית וביוונית הוא "עמו בר פרוריה". המעניין הוא ש"פרוריה" הינו שם אדומי מובהק המוכר לנו למשל מיוסף בן מתתיהו המספר על פרורס אחיו של הורדוס, וכן מכתובת אדומית נוספת ממרישה. על גלוסקמא נוספת נחקק שם הנפטר "דוסתס בר חוניה".

במערת קבורה נוספת, שהתבררה כמערת כוכים, דומה למערות הקבורה היהודיות בירושלים, נמצאו גלוסקמאות ושברי גלוסקמאות. על אחת נכתב ביוונית השם

סֶלְקוֹס, ועל שבר אחר נמצא שם מאד מאד לא אופייני ליהודים בימי הבית השני, עד כמה שזה נשמע מוזר, חרוט בכתב היהודי של ימי הבית השני: "ישראל" (ראו תמונה). שבר גלוסקמא זה "מככב" כיום במוזיאון

הארכיאולוגי "ארץ יהודה" בקרית ארבע.

ממצא יהודי מובהק כגון מערת כוכים ושם כה "ישראלי", אינם דבר מובן מאליו במרכז הר חברון ודרום הר חברון. כידוע, עד המאה הראשונה לפני הספירה, הר חברון נושב

באדומים- צאצאי האדומים המוכרים לנו משלהי ימי הבית הראשון במקרא ובממצאים בנגב הצפוני. רק בימי המלך החשמונאי יוחנן הורקנוס (סביב שנת 112 לפסה"נ) גויירו האדומים, על פי המקורות ההיסטוריים. החוקרים אינם תמימי דעים לגבי אופיו ומידת הצלחתו של "גיור" זה. כתובת זו הנושאת את השם ישראל ושזמנה המאה הראשונה לספירה (יותר מ 150 שנה לאחר "גיור" זה) יכולה להתפרש בשני אופנים: מחד היא יכולה להעיד על התייהדותם המלאה של האדומים, כפי שניתן ללמוד גם ממקוואות הטהרה הענקיים שהתגלו לאחרונה בתל חברון. מאידך, היא גם יכולה להעיד על השתלבותם של יהודים במרחב האדומי כפי שטען חופר בית הקברות ד"ר יצחק מגן. להכרעה במחלוקת זו השלכות מרחיקות לכת, כגון לגבי השאלה מי שמר על מסורת קברי האבות בחברון אם המרחב כולו היה אדומי מאד חורבן הבית הראשון ועד סמוך להקמת המתחם מעל מערת המכפלה בידי הורדוס, אך כרגיל, שאלה זו כבר חורגת מן הפינה הארכיאולוגית של גליון זה ואולי נדרש לה בגליון אחר.

כך או אחרת, הנה לכם נושא נוסף להרהר בו והפעם אף להתבונן בו שמאלה- כשאתם עומדים בפקק הקבוע של כיכר בית ענון בשעות אחר הצהריים, כשפניכם אל עבר קרית ארבע או דרום הר חברון.

שאו מרום עיניכם... – הפינה האסטרונומית – בארי בלויגרונד

בשנים האחרונות, מתמחה מרכז סיור ולימוד סוקיא, בזכות פעילותה של "הדובה הגדולה", באסטרונומיה תצפיתית לילדים ובני נוער. בפינה זו נשתף מידי חודש בחוויות האסטרונומיות המתרחשות אי שם לנגד עיננו, בכיפת השמים מעלינו, במקביל ממש לחיינו על פני כדור הארץ.

**"אם תראה כוכב נופל
נמוג לאט, בתוך האופל,
אור כוכב נודד בליל,
אבק זוהר בקו האופק.
עצום עיניים ובקש
ימים טובים, לילות שלוים"**
(אהוד מנור)

חייבת להודות. יש בסופים דבר יפהפה בעיניי- שקיעות בסוף היום, לנשוף על סביון בסוף הפריחה שלו, ערב שבת אחרי שבוע עמוס... אין מה להגיד, יש הרבה נחת וערגה ברגעים כאלה.

ובימים אלו, בסופי היום, ממתינים לנו הרבה סופים יפים במיוחד- אני מדברת כמובן על הפרסאידים, שחלקכם מכירים אותם בשם מטר מטאורים, או כוכבים נופלים.

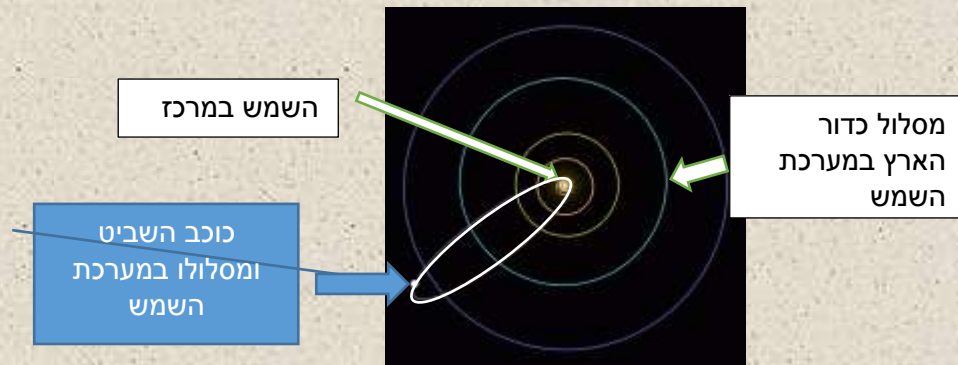
הלילות שבין ה-8 ל-15 לחודש אוגוסט, כל שנה, הם הזמן האופטימלי לצפות במטר המטאורים העשיר ביותר בשנה. השיא של המטר יהיה בלילה שבין ה-12 ל-13, כאשר השיא אמור להיראות בין השעות 22 ל-1 בלילה, ובו אם תהיו במקום חשוך מספיק תוכלו לראות למעלה ממאה מטאורים בשעה. השנה התאריכים האלה יוצאים בתחילת החודש העברי, ולכן הירח שוקע מהר אחרי השקיעה והוא לא מפריע. מלבד זאת, בקיץ אין בלילה הרבה עננות ולכן נוח יותר לצפות במטר. תושבי ספר המדבר- נצלו את קירבתכם למדבר- ורדו לראות בנקודות החשוכות את הפלא הזה... ולאלו שלא- מצורף קישור לנוחיותכם של מפת זיהום אור:

<http://www.deepskywatch.com/light-pollution-israel.html>

מטר המטאורים שמופיע בזמננו נקראים פרסאידים משום שנראה שרוב הכוכבים הנופלים מגיעים מכיוון קבוצת הכוכבים פרסאוס (למשל אחד המטרים בחורף נקרא ג'מינידים, שבאים מקבוצת תאומים- ג'מיניי). אז מהו התהליך שבסופו אנחנו מקבלים את הכוכבים הנופלים?

מטאורים הם תוצר של "כוכב שביט"- הרבה קוראים למטאורים כוכבי שביט, אך לא. כוכב שביט זהו גוף קטן, שקוטרו יכול להגיע לעשרות ק"מ, שמסתובב במערכת השמש, ועשוי בעיקר מקרח, חלקיקי אבק, מים וגזים. כשכוכב השביט עובר במסלולו קרוב יחסית לשמש, הוא "נמש" קצת, ומשאיר אחריו שובל, של גרגירי אבק וגזים. כך מתקבל המראה של כוכב עם "זנב", לעיתים ממש אפשר לצפות בו, הוא נראה כמו כוכב (קבוע בשמיים, לא רק הבלחה) עם זנב מאיר.

כוכב השביט משאיר במסלולו שביל של גרגירי אבק. זה נראה כך בחלל-

בימים שכדור הארץ חוצה במסלולו את השובל שהשאיר כוכב השביט, נכנסים דרך האטמוספירה המון חלקיקי אבק, וכשהם עוברים, האטמוספירה שורפת אותם, וכך מתקבל מהגרגירים מראה של כדור אש יפהפה.

מכירים את המיתוס שכשרואים כוכב נופל מבקשים משאלה?

תרבויות עתיקות האמינו שבלילה האלים המאירים מתכסים בשמיכת צמר, ולכן חשוך בלילה. בתוך השמיכה יש חורים קטנטנים שדרכם רואים את האלים המאירים גם בלילה- אלו הכוכבים. האמונה היא שלעיתים נקרע קרע קטן בשמיכה אך מהשלמות קמפוס נגביד האלים מתקנים אותו, אלו כוכבים נופלים. ובגלל שזהו זמן "פתיחת שמיים" קטן, ניתן לבקש מהאלים משאלה.

גם ביהדות מתייחסים לכוכבים הנופלים, ומכנים אותם "זיקין", זיק של אור. ובערב, כשתצאו לראות את הכוכבים הנופלים, תוכלו לברך- "שכוחו וגבורתו.."

אז זהו, גם אנחנו בסיומה של השנה שלנו, הלוואי שנראה את היופי שיש בסיום שלה.. "וְכָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת וְכָאֶבֶק פּוֹרֵחַ, וְכַחֲלוֹם יַעֲוֹף..."

ובנימה אישית של סיום- זה החודש האחרון שאני כותבת במדור הזה, נהנתי מאוד, ומודה לכם שהקדשתם מזמנכם וקראתם.

"מה יש לדבר

אני שוקע כאן

אבל זורח במקום אחר" (אהוד בנאי)

מעשה שהיה... היום לפני... – יסכה בן הר

כל יום ושעה בחיינו הופכים מבלי משים לרגעים היסטוריים של ממש, אם רק ניצוק משמעות לרגעים אלו. האם בעוד 100 שנה, מעשינו יופיעו בפנית ההיסטוריה "היום לפני"? בפניה ההיסטורית נעלה מידי חודש אירועים היסטוריים מרתקים בתולדות העם והארץ, שהתרחשו בחודש זה, שהרי עם ללא עבר "ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

הקמת הישוב סוסיא

בעקבות מלחמת ששת הימים וכיבוש הר חברון, התחדש המחקר הארכיאולוגי בדרום הר חברון עם חפירת בתי הכנסת באשתמוע ובסוסיא. חפירות אלו חשפו את ההיסטוריה הרבה והקשר החזק של עם ישראל לחבל ארץ זה וגם הנכחו את הפער בין ההיסטוריה היהודית הענפה שיש פה לבין העובדה שאין שום ישוב יהודי בכל המרחב שבין חברון לבאר שבע.

הישוב הראשון שקם היה בית יתיר, ואחריו החלו לקום גרעיני התיישבות של צעירים שחלמו לעלות להתיישב בהר. כך קמו היאחזויות נח"ל במוקדים שונים בהר חברון, ומכאן התחיל הישוב היהודי בהר חברון לפרוח.

בשנת 1980 חבורת צעירים הוקסמו מהממצאים שנמצאו בסוסיא הקדומה, התגבשו לגרעין והחליטו להקים ישוב חדש סמוך לסוסיא הקדומה.

הגרעין הוקם בקרית ארבע וחבריו עבדו עבור המנהל האזרחי ותוך כדי עבודה חיפשו אדמות שיוכלו להתיישב עליהן.

תהליך ההכרזה של אדמות סוסיא לקח זמן רב והרצון לעלות לקרקע היה חזק ולכן חברי הגרעין חיפשו מקום אחר להתיישב בו עד שיוכרוזו האדמות של הישוב הנכסף. בהתחלה היה רצון לשבת במשטרת לוציפר הסמוכה ליתיר והמקום אף שופץ לשם כך, אך לבסוף הוחלט שחברי הגרעין של סוסיא יאזרחו את היאחזות הנח"ל מעון.

במשך השנה בה חברי הגרעין ישבו במעון ועסקו בחקלאות בבקעת ערד, הלך ונבנה הישוב סוסיא על ידי משרד השיכון ואנשי הגרעין צפו בבנייה ובעבודות הפיתוח ממקום מושבם במעון.

בי"ב אלול תשמ"ג 1983 עברו חברי הגרעין לישוב הקבע, שתי משפחות נותרו לבד במעון כדי לא להשאיר אותה ריקה ולאחר עשרה ימים הגיעו חברי גרעין "צביאל" ליישב את מעון והמשפחות שנשארו חברו לשאר תושבי סוסיא בישוב החדש.

כבר מהיווסדה החליטו חברי הישוב כי סוסיא לא תהיה מוקפת בגדר אלא בשטחי קרקע המעובדים על ידי התושבים מתוך מחשבה על שיטת בטחון שונה. מקורות לשיטה זו אפשר למצוא בחומש במדבר.

"רְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מֵהַהוּא וְאֶת-הָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ הֲחִזַּק הוּא הַרְפָּה הַמַּעַט הוּא אִם-רָב: וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יוֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם-רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמִחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:"
(במדבר י"ג, י"ח-י"ט)

כבר בחומש במדבר, כשמשה שולח את המרגלים לתור את הארץ, הוא מצווה עליהם לבדוק אם העם היושב בארץ יושב בערים מוקפות בחומה או בערים מפורזות. אין זה רק לשם הגיית אסטרטגיה צבאית לכיבוש העיר, אלא בשביל לבדוק את רוחו של העם היושב בארץ, עיר מוקפת בחומה מראה על הפחד של תושביה ועל חוסר האמון שלהם בכוחם הצבאי, לעומתם יושבי הערים המפורזות שלא מפחדים מנסיונות כיבוש. הם סומכים על עצמם ומראים לכל האויבים שהם לא מתחבאים ולא זקוקים לחומה.

זאת הייתה החשיבה שמאחורי הבחירה שלא לבנות גדר. מי שתרים רבות לביטחון הישוב היה יאיר הר סיני שרעה את צאנו במרחבים שמסביב לסוסיא וכך שמר על אדמות המדינה, הרחיב את חגורת הקרקעות המקיפה את סוסיא והרחיק את הערבים שרעו את צאנם ממש ליד בתי הישוב.

לאחר שיאיר נרצח על ידי רועים ערבים מהאזור הוחלט על הקמת הישוב מצפה יאיר בגבעה המזרחית לסוסיא והוקמה שכונת הרוג'ום בצפון הישוב.

כיום הישוב ממשיך בתנופת בנייה, נבנו שכונות נוספות וסוסיא התרחבה אף מעבר לכביש על ידי השכונה החדשה שהוקמה על שם הרב חנן פורת - גבעת חנן.

תמונת נוף של סוסיא כיום

זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף – על תופעות עונתיות בטבע סביבנו – עדי בהלול

"איך שגלגל מסתובב לו..."- לוח השנה מסתובב ועימו הטבע במחזוריות מפעימה, לובש ופושט צורה, מחליף גוונים, שוקט ורוחש ושוב שוקט. בפינה זו נעצור מידי חודש להתבונן במה שהטבע מזמן בה בעת, בבחינת "ואידך זיל גמור" וצא לטבע לחוש במו עיניך...

חצב מצוי

"החצב אולי אינו ההדור בפרחים אבל יש בו פער יפה בין עדינות ובין חוסן והיום שבו מתנשאת תפירתו מבין העלים המתים הוא יום שממלא את הלב בהתרגשות"

חצב מצוי, ממשפחת האספרגיים הוא צמח גאופיט (=צמח בעל איבר אגירה תת קרקעי) ובצלו הוא הגדול מבין בצלי צמחי הארץ.

הבצל אוגר מים ומזון, ובכך נוצרת אנרגיה המביאה לפריחתו בסוף הקיץ. שורשי החצב ארוכים וחזקים ויכולים להגיע לעומק של 3-4 מטרים! הם מסוגלים לחדור דרך סדקים צרים בסלע ולשבור אותו, ומכאן כנראה שמו של החצב – תכונה הדומה לחציבה בסלע.

פריחת החצב מתחילה מסוף עונת הקיץ ועד לתחילת הסתיו והוא בין הצמחים הבוודדים המתפארים בפריחתם בעונה זו, ובשל כך זוכה החצב לביקורים תכופים של חרקים ומאביקים. תפירת החצב מגיעה לגובה של מטר ויותר ועליה שזורים פרחים רבים.

רבי יוסי בין חנינא אומר: חצובות (חצבים) מפסיקין חפירה (מהווים קו תיחום מובהק בין שתי חלקות נפרדות) רב חסדא בעיי בהן חלק יהושע את הארץ (גם יהושע בן נון חילק את נחלות השבטים בחצבים) (תלמוד ירושלמי, מסכת פאה).

המדרש מספר לנו את יכולותו של החצב לקבוע גבולות בשטח ולהציב עובדות חצובות וחוקות בסלע..

החצב הוא הסמל המובהק לבואה של תחילת שנה חדשה, לבואם של החגים ולהתחלה המתחדשת בכל שנה ושנה.

מדהים לעצום לרגע עיניים מכל הצוויליזציה שמסביבנו ולפתוח אותן כאשר נראה לפתע חצב בפריחתו הלבנה, ונבין כי זוהי בשורה של שנה חדשה, שזהו בואו של הסתיו.

"לנוע לנוע" – המלצה לטיול משפחתי – טל שלם

"לנוע, לנוע בעקבי הצאן, לנשום אוויר, להיחשף קצת לרוח, לגשם, לדברים מאוד מטהרים. כשמעיזים לצאת, זוכים להרבה ברכה במפגש החי עם העולם" (יאיר הר סיני)

והפעם - בריכת צאנן

בריכה עונתית שנוצרה מסכר על הנחל בו היא יושבת- נחל גוברין, שעובר מדרום לכביש 35- חוצה יהודה. נחל גוברין שייך לאחד מיובליו הראשיים של נחל לכיש. שמה של הבריכה ניתן לה ע"י אנשי קק"ל על שם אחד מהיישובים המוזכרים בספר מיכה-צאנן, סמוך לשאר היישובים באזור - לכיש, עדולם, גת ומרשה. זיהוי היישוב הקדום צאנן מתחבר עם החורבה הנמצאת על צלע ההר הדרומי לבריכה- חורבת צנובר או בשמה הערבי- סאנבירה. הזיהוי מסתמך על הדימיון בין השמות והמיקום הגיאוגרפי עם שאר שמות היישוב השונים המוזכרים במיכה.

קצת מההסטוריה של המקום..

בשנת 1875 אנשי חברון מבקשים עזרה מהברון רוטשילד לקניית אדמות ליד הכפר צאנן- סאנבירה. אנשי חברון רצו לקנות את האדמות האלו לצורך חקלאות, ושלחו את הרב יחיאל פינס, מאבות הציונות הדתית שעסק בגאולת אדמות, לבדוק את האדמות. והוא כתב עליהם: "הלכתי אל סענבארא וראיתי אדמתה פורייה ודשנה מאוד. מים טובים בה ממעיינות ומבארות, מרעה טוב מאין כמוהו לבקר וצאן מערות הרבה חצובות בתוך ההרים, משנים קדומות. המערות ראויות למחסה לצאן הרבה".

הקנייה לבסוף לא התרחשה עקב התנגדותם של רבני היישוב הישן בירושלים, בטענה לפסוק בספר מיכה: "ולא יצאה יושבת צאנן" (א, י"א)

איך מגיעים?

מכביש 35 לכיוון צומת נחושה, כקילומטר אחרי מעבר תרקומיא פונים שמאלה אל שביל ג'יפים אדום, ואחרי 200 מטר פונים ימינה לשביל ג'יפים כחול, ונוסעים עד הבריכה, חניה נוחה וקרובה לבריכה.

במקום עצי בוסתן שניטע ע"י קק"ל, והבריכה היפה עם מים צלולים ונעימים.

צילום: יפתח גץ

לייעוץ, הכוונה והדרכה, ניתן לפנות לעינב במרכז ההזמנות של בית ספר שדה
סוסיא: 02-9961148

מוזמנים לפנות אלינו דרך האתר Susya@susya.org, בדוא"ל Susya@susya.org
ובפייסבוק מרכז סיור ולימוד סוסיא.